

F O A I A

pentru

MINTIRI, AMURA SI LITERATURA.

Nr. 27.

MERCURIU, 6. IULIU

1855.

LEU-LU

crescerea, morurile si dăjenile lui.
(naturalu-istoricu.*)

Cumuca leulu se tiene de genulu micielor o scia tota lumea carea s'a adapatu catu-si de pucinu dein funtan'a scientieloru naturali. — Intre cele alalte proprietati ale Leului, acestui animariu fabulosu, si de poeti inca adeseori cantatu, aci veni numai acele a se semna care naturalistii au le au trecutn cu vederea, au nu le au cunoscutu pana acumu; caci toti naturalistii descriu pre Leu, ca pre unu animariu maiestatecu (precum intr'adeveru si este) marinimosu, si carele numai diu'a-si cauta nutrementulu si petrecerile sale, uitandu au nesciendu cumca elu inca este o fera rapitoria de noptea, si poftitoria de sange, ca si celealalte dein genulu lui celu crudu, si uneori necrutiatoriu nece chiaru de semenii sei, cu acea destintiune numai ca elu-se mania mai tardiu ca celealalte specie dein, genulu micielor, dar' apoi cu atatá devene mai infriosiatiu; éra Leoni'a atatá e de necredentiosa catra sociulu seu, ca si mici'a de casa catra Dom-nulu seu, pre carele-lu mananca dupa ce more; precumtote aceste se vedu destulu de chiaru dein urmatoriale:

Leulu cu Leoni'a si-serbeza de cumune nunt'a sa cam catra capetulu mensei lanuariu, si fienduca dentitiunea (essirea dentiloru) pune la multe feme-niusce capulu, de aci barbatușii sunt cu 3 parti mai numerosi ca femeniuscele, de nnde se templu catu adeseori se vede cate o dama incungjurata de cate 3—4 competitori, carii se lupta cu o furia inversiunata unulu cu altulu, pentru meruirea primaturui, pana candu Leoni'a vediendu cumca emulii ei zelotipi nu se mai potu stricá unulu pre al-

*) Intocma dupa manuscriptu, la cererea scriitoru-lui, ceea ce se observéza mai totudeun'a in Fóie. R.

tulu, se uresce cu eli, si-i conduce d'ins'a inaintea unui Leu mai betranu, pre care-lu cunoisce si-lu jisci pretiui de pre glasulu lui celu potente. Amorezii mergu cu tota audaci'a dupa madam'a loru, si stau facisii cu preferitulu rivale. Aci nu sa templa discursu indelungatu, si lucrulu e curundu ispravitu, si totudeun'a cu succesu. Betranulu Leu cuprende pre celi 3 flecăi nebuni, fora nece o sfiala, si fora de a se misiciu catu-si de pucinu de in loculu seu. Dupa ce-i venu tocma aprope, apuça pre celu de antaiu si-la sugruma, la alu doilea-i frange vre-unu osu, éri alu treilea se tiene norocitu de cumuya pote scapá ca unu ocilia sanatosu dein unglele mosiului loru.

Dupa ce s'a finit lupt'a si loculu e curatitudo nemici, si scutura betranulu odata com'a, ca si calulu candu sta dupa unu tropu indelungatu, se pune diosu si Leoni'a linge ranele capetate pentru d'insa, in semnulu aplecarei sale catra elu. Ci candu se telnescu doi lei de o asemenea marime si vertute pre unu teren de lupta, atunci decurge lucrulu cu totulu alt'mintera. Unu arabu dein cet'a Keseniloru nareza urmatori'a lupta infriosiata alorul doi lei, ce elu a vediut'o insusi cu oclii sei: Erá— dice elu — pre tempulu candu se pircescu cerbii (in Ian.), si Mohamedu se afla pandindu de intr'unu stejeriu inaltu la o luna frumosa, vede o cerba (ciunta) jucanduse cu mai multi cerbi. Arburele, de pre care privia elu voluptuos'a scena se afla in midulocul unei poenitie, lenga calea ce trecea de a lungulu padurei. Pre la mijlocul de nopte vede elu dein arbure venindu o Leonia, petrecuta de unu Leu cu coma mare rosiu-galbiu. Apropianduse de arburele, pre care sta elu, Leoni'a lasa calea si se trentesce la radecin'a arburelui diosu, Leulu ramane in cale si se face a pandi. Intr' aceea „Mohamedu aude dein departare insemnata unu glasu innadusitb,

caruia Leoni'a-i respunde totu intr' un'a. Acumu Leulu ei inca incepe a sbierá atatu de tare catu venatoriulu dein arbure si scapa de spaima pusc'a dein mana, si se prende cu amendoue manule de ramurele arburelui. Si cu catu se apropiá Leulu sbieratoriu mai tare, cu atat'a-i respundea inderetu mai desu si Leoni'a; ér' consociulu ei, venindu in furia, se parea ai amenintiá se taca, inse ~~nepasan~~ dui se parea ai respunde: „p o t e v e n i , c á - c i i o - l a s t e p t u c u d o r i r e . ”

Preste una ora se ivesce Leulu venitoriu in marginea poenitiei, unu leu negru, catu unu gliganu (veru selbatecu). — Leoni'a se scola, cá selu in tempine, Leulu precepundui vol'i'a, merge elu insusi inainte. Apropianduse de olalta ca de 2—3 orgie, ambii eroi se punu in pusetiune de lupta, saru unulu asupr'a altuia, se tevalescu prein poéma si se paru a nu se mai sculá nece odata in susu, precum s'a si templatu. Lupt'a fu mare, infrociata, si pentru venitoriulu nostru, ce silitu o pri viá dein vervulu arburelui, indelungata si redactoria de perii capului. Pana candu la urma se audira crasnindu osale unuia in potentile falci ale celui alaltu, se implu poén'a de matiele loru cele scose si medularile cele sfasiate. Er, aerul resuna, si locul se cutremurá de sbieratele loru cele infioratoria, acumu innedusite, acumu resonatoria, si veditoria de mania si duroke. —

Leoni'a dela inceputulu luptei stete suptu tota scen'a pitulata pre fole, ultanduse la nefericitii rivali cu o bucuria saltatoria de anima, ce si-o arata prein miscarea codei, cumu acestia orbiti de zelotipia, si-punu capulu unulu altuia, pentru d'ins'a. Dupa ce se ispravira tote si leii numai dedeaú nece unu semnu de viatia se scolà, merse de le amirosi cadavrele, si se departă cá si cumu nemicu n'ar fi vediutu, intru cea mai mare nepasare.

Estu exemplu de credentia cojugale se potr apleca la tote leoniele fora neci o destintiune. Mai antanii se nevoliescu d'inselé asi alege unu leu potente si vertosu, care se le mantue de leisiorii celi menunti, ale caroru certe copilaresci nu le potu suferi; telninluse intr' aceea cu unu altu leu si mai potente, acel'a totudeun'a are preferentia.

Pre cata se scie acést'a dein partea leului se tempa tocma de in contra. Elu se porta cu multu mai galantu si mai onestu catra ales'a sa, pre carea nu o parasesce nece la o templare, si totudeun'a arata catra d'ins'a o simpatia, grige, res-

pectu si bunavolientia care ar' fi demne de o mai mare respectare dein partea ei. Pre tempula nuntei leoni'a intru tote duce rol'a cea de antania: ea merge pre totendenea inainte, si leulu o urmeza in totu loculu, ér' candu ea stà pre locu, si leulu se opresce lenga d'ins'a. Ajungundn undeva, la unu prospectu de traiu bunu, leoni'a se pitula pre fole, éra leului veneza si i aduce cele mai bune bucature inainte, si pandiendu in giuru cá se nu o conturbo cineva in tempulu tractei, se ulta la d'ins'a cu cea mai mare indestulare, si numai dupa ce s'a satraru ea, se apuca si dinsulu se si mulcomesca fomea dein restulu ce a remasu dupa ea. In scurtu elu-i manifesta tota delicateția, preste totu tempulu septemanelor de miere.

Candu semte leoni'a cumca is'a apropiatn or'a se nasca — cam pre la capetulu lui Decembre, sau inceputulu lui Ianuariu — si-cauta unu locu ascunsu intr'o fundatura de vale nepetrunsa, spre a se usiura de sarcin'a sa. Leoniele feta dupa etatea si marimea loru dela 1 pana la 3 feti, inse mai de comune cate 2 feti, unu mascuru si una femina. In cele de antaiu dile ale nascerei, nu-si lasa nascutoria fetii sei nece pre unu minutu singuri, ci tat'a loru grigesce pentru tote cele de lipsa spre nutrirea ei. Dupa ce fetii au ajunsu a fi de 3 mesi, si au trecutu preste crisea dentitiunei care mai alesu la femeniusce e periculosa de morte, i-intiarca mama sa, si atunci se departa in tota diu'a cu orele intregi dela d'insii, le aduce carne mai alesu de oe, carea o belesce frumosu, si li-o talia bucati.

Leulu, alu carui caracteru dupa ce a ajunsu la maturitate e forte seriosu, nu potr suferi incomoditatea ce i-o facu micosiorii celi mici cu jocariele loru, deci se trage la o parte, si-si face locuentia aliurea, inse totu in apropiare de famelia sa, cá la tempu de nevolia sei pota sari curunda intr' ajutoriu. —

Dupa ce Arabii se incunoscenieza despre desarcinarea (fetarea) vre-unei leonie, indata se punu la panda pre unu vervu de dealu, au se urca intr'unu arbure inaltu, si candu incepe leoni'a a se departa cu orele intregi dela fetii ei, se demitu la d'insii, si-i fura dein culcusiu. Dupa aceea invelindui intr'unu vestimentu cá se nu se sciauno i-ducu, si-i dau in man'a unui calaretu, care astepta in marginea padurei, si care se cara cu ei totu intr'unu snfletu a casa, de nu cumva e asia de norocosu, cá in fuga se de preste mam'a cea doliosa

de fetii sei, căci atunci i-a cantat cu canticu de impreuna cu sociului seu, precum de la cele urmatoria se va vedere.

Dupa Girardinu

8N8 ЕПІТАФІ.

Фієкаре отъ зрителъ се аівъ о патімъ орі о аплекаре че предомінізъ асвпре: жті ва фі дарь ертатъ се спів: къ патіма предомініоаре жт mine есте патіма воіажелоръ саъ таі віне а къльторілоръ.

Жті плаче се къльторескъ къ камеаска, къ карета, къ каї де поште: не дрѣтвъ de фіеръ; іаръ таі къ осевіре къ вапорвлъ de ші жті есте камъ фрікъ de апъ: dap' фелвлъ ачестеа de къльторії червъ твялді вані, ші фіндвкъ патіма de акъ, лъторі тъ стъпжеште таі totv d'авна; кжndz dam вані о іаа апостолічеште не жосв. Фелвлъ ачеста de къльторіе de zi нѣ есте атжт de комодъ ка челеалте, de ші нѣ флатеаль пічі de вітвъ вапітатеа отвялі, de ші нѣ авзі не ла отелврі зікжндвці екселенцъ, търіата, лътіпъціа та, eminenціа-воастръ, ші алте ворве че сжптъ къ пріосов жт дікшонарвлъ тутрорв ліогшіторілоръ, дінтре карі чеі таі пвдіні прімеждіоні сжптъ чеі че — стървескъ не ла отелврі, ші къ карі жткен пічі totv d'авна пілтіндвлъ сквтпъ ачеле тітлврі поате пемерітате. Къльторіа не жосв de ші есте лісітъ de челе че ziceiz, ші че есте дрептъ камъ останіоаре, dap' есте твялтъ таі пльвкетъ жт вполе прівінде ші таі інстрѣктівъ. Жті плаче къльто-піндъ не жосв се тъ ввквръ de тоате варіателе фрѣтвседі а ле патврі, пѣ сжптъ ссрдъ ла вочеа прівегітреі, рътжі жткжтатъ ла ведереа впі пеісажъ фрѣтвсю ші піторескъ, ші кжндъ ті се жтфьдішазъ вре впі monstmentъ антикъ, пептръ mine есте впі обіектъ de meditадії каре de каре таі телаколіче, квдѣжndz асвпра пестаторнії жткврілоръ отменешті.

Църапії не карі жі гъсескъ не дрѣтв жт твялдітескъ каріозітатеа пріп пайвеле ші сітплеле лоръ повестірі. Мъ інтересеа зъ соартеа църаплі, в'о спі дрептъ, фіндъ къ прівескъ жт елъ пв-тріторвлъ тутрорв класелоръ сочітъції, ші пжіпса ші вітвъ каре сжптъ продкціїле останелоръ ші сдорілоръ лі, не-пятрескъ не тоді; пжіпса ші ві-пвдъ есте сінгравлъ сакріфіції ші челъ таі квратъ каре се adзче не алтарвлъ Domplvl: ші църапблъ поартъ тоате греятъділе стаглві. Bine кввінтеz

цара вnde ачеасть класть твпчітоаре есте прите-циасть ші жтквріжатъ, пі пропріетарвлъ че прівеште жт локвіторії съпні піште фі че і іаа жтжпкред-диндатъ проведіца ка сеі жтгріжаскъ, сеі лътінезе фъккндві се 'ші квноаскъ даторіїле ті дрентврілъ лі, ші съпні апере, ті се паре о адаоа проведіца не пътжотъ.

La anul 1854 'къльторіамъ, дгпъ обічеівлъ та, не жосв; la 12 оаре атъ ажвпсъ жтп'р'впсъ сатъ че копріндеа таі твялтъ de o 1000 фатілії, о вісерікъ таре ера жт тіжлоквлъ сатвлі, а кърі антикъ архітектвръ готікъ атрасе лвареа амінте а та, атъ воітъ се тъ реппвсъзв пвціл de ос-тепеаль лжпгъ ачеста monstmentъ релеціос; шъ-жндъ лжпгъ тврвлъ вісеріції, дін жткжпларе атъ арвпкатаокії асвпра впі твртжитъ че се ведеа de квржодв фъквтъ. д'асвпра лі ера о піа-тъ не каре ера скріс ачеста епітафъ: „Аічі заче ръпосатвлъ N.... че аз фостъ преотъ ачестві сатъ 45 ani.“ O! am zicv жт сенемі, іака о фрѣтоась каріеръ пептръ впі сервіторв алъ Domplvl, 45 de ani преотъ жтп'р'впсъ сатъ, 45 de ani проповедіторв кввжптвлъ Domplvl la піште оамені сітплі, вnde корвпціа четъцеанъ п'аг ажвпсъ, ті жт а кърорв іпітъ въжндъ сътжпца кввжптвлъ Domplvl ші жтвъдътвріле евапелії потъ адвчє родв жтсвтітъ. Се ведемъ че аз фъ-квтъ репосатвлъ жт кврс de 45 de ani. Am trasc d'ap' ла пресвітерв (каса преотвлі) че ера жт апропіереа вісеріції. Каса жтфьдіппа не din афаръ о старе de mizerie ші рвінare, пічі впі помѣ жт-прежвръ, пічі о плантацие, ба пічі кіарв квртеа жтгрідітъ. De ші каса ера жтдествлъ de жтк-пътоаре, dap' авіа атъ гъсітъ дозъ катере жт старе de а птвтв фі локвіте, ші вnde т'аг прішітъ впі даскаль вътргні че се жтсталасе аколо дгпе тоартеа преотвлі, пмпъ ла веніреа преотвлі челві поз; вътргнілъ таі прітітъ къ ввквріе, та пофтітъ ла таса лі чеа сітплъ, атъ дескісъ конверсаціе къ жткврілъ жтревмпдвлъ таі жткжі чіне есте fondatorвлъ ачей вісерічі формоасе, елъ ті аз спвсъ таі твялте лжкврі ла каре нѣ аш-тептатъ, тіа спвсъ, къ ші елъ аз авзітъ dela вътргні, къ вісеріка ачеаста аз фостъ ziditъ de піетрапії чеі таі тештері, ші звгрівітъ de звграві чеі таі къ штіпнцъ, къ аічі аз фостъ впі кіоповіз de monaxi съпці, алъ кърора жтчептвріз аз авзітъ de дітъ жтдетеа торалвлі крещітвескъ, жт-въдътвра тінерімеи, жтделетпічіреа къ Domplve-штіле скріптврі, прітіреа стреіпілоръ, вътареа

челорз болнаві, ші пріжіпвлз челорз непорочіді. П'єріції афльторі лі ачесть съптв локаш, зічеа вътражнвлз, таі люткіз ера сърасі, се хръпіа кв ляквз тажнілорз лорз, впні скріа кърді ші ле луппърдіа. Жп дарв ла каединчошіи карі веніа ла ei, алдіи каре пв штіа карте, се лупделітпічеса кв фелбрі de лякврі de тажні; жп тімпвлз веріи еі сінгврі ляквз вътражнвлз подіторіз че ера луппържврлз топастірі, din акървіе продвкте се пвтряа ei, съраквлз челв ліпсітв de пжине ші къльторвлз че веніа ла джпші; тоэтъ віада лорз се луппърдіа жп ляквраре ші жп рягъчівне, лепеа пв ера кв-псквтъ лютре ei, квндз ешіа врезнвлз din то-пнєстіре пептвр вре о певоіе ера ка впні апостолз алз Domпвлзі лупвецжндз пе чеі пештіторі, къв-тжндз пе чеі болнаві ші луптъріндз кв рягъчівнеа ші тажнілорз лорз, сфътвіндз пре челв ретъчіт, ші луптъріндз жп кредіндз ші жп фанте впні пе тотв крештіпвлз; кіарв чеі че ера ліпсіді de опі че лупвъдътвръ; сфинденіа віції лорз, влжндееда лорз ші віада чеа лупфржнатъ, каре се кзноштіа кіарв din фенделе лорз челе вскаге де постv ші рягъчізп, ера дествлз de елохвенте, ші тъчереалорз ера віне ворвітоаре.

Вестеа лорз п'а луптърізатъ а се луптінд преттіндненеа, лятеа алерга кв твдцімеа ла джпші, впні ка се денвіе рягъчівніе лорз ла пічоаріле алтарвлзі, ші се ласе аколо трівтв хотържтв пептвр ажнторвлз челорз непорочіді; іар' алдіи ка се прімеаскъ сфътвіріле, повъдніріле ші тажнілорз ачелорз върваді лупвъдці ші лупвъпътъ-ді, шіачеасть каось аі къреі пъріндз штіссе пріп веніе лорз пептврі а траце драгостеа твтврорз ал-девенітв жп пвдін тімпі автъ, кв тошіе ші ве-пнітврі тарі; пе каре ачеі впні пъріндз ле луппърдіа тоате жп фачері de віне, пептвржндз пептвр ei de кътв съръчіа апостолеаскъ ші твдціміреа квщетвлзі че фіекаре отв о аре днвніе луппілініреа впні фанте впні. Съптвлз Вътвріз, луптетіторвлз ачесть кінові, ла адміні вътражніе са днвс къ-тръ Domпвлзі, ка се ші прімеаскъ плата осте-мелорз сале; Франції карі аз рътасв днпн джпсв, карі с'з лупвъдціа de джпсв, карі аз фоств тарторі віргнілорз лі аз відді чеі лупвъпътъ-діте пвзіа кв съпціе ші пестръштате лупвъ-дътвріле ші ашъзьтіптелье вътвлзі вътражні, дар'

пе ржндз ші ачеа с'з днвс кътре Domпвлзі спре а се впні лупт'о віадъ феріціть фель тврврърі ші фель гріже кв алз лорз ппріпте. Братъторії лі аз зітатв лупчетвлз лупвъдътвріле вътвлзі вътражні, ші ачелорз луппезпъ петрекъторі кв джпсв, аз лупчетатв а практика віргнілорз лорз, пв се май луп-делетпічіа ла четіреа съптеі скріптврі ші ла луп-въдътвръ, квжнитвлз Domпвлзі пв май ера луп-гра лорз: твдцімеа каре віюа ла джпші пвтai прімеа тажнілорз лупвъдътвріле овічніт, фіндкъ пв штіа сеі лупвеце пічі кв квжнитвлз, пічі кв фанта. Нs май рътъсесе din лупвъдътвріле вътвлзі върватв de кътв пвтai пеште форме de dinaфаръ. Съвтв раса гроасъ de лжп, пвтai ера o інімъ че ardea de драгостеа Domпвлзі ші віпеле апроапелві, чі о інімъ плінъ de тоате патіміле вътгніттоаре сочіетъї. Ачелв Dvтиеzeesкz локаш пвтai ера azilzv квврваділорз лупвъдці, вътражнілорз че сервісеръ статвлзі кв вреднічіе, ші каре се тръцеа аколеа спре аші терміна квр-свла відеі жп ліпште, чі квіввлз твтврорз ръ-лорз ші твтврорз лепешілорз din соціетате. Така вр'пн тажнілорз кв інімъ квратъ, ші кв съ-флетв певіноватв веніа ла джпші; жп пвдін тімпі се фъчеа май рът de кътв ei: жп кътв се луппіліа ла джпші квврваділорз евапцелі, карелv зічеа Domпвлзі фарісейлорз*. Ваі вов, кв луккz півраді тареа ші твкітвлз ка се фачеді впні про-желітв (петрікв)*) ші дака се фаче жлз фачеді пре елз фіїв Geenei ландоітв de кътв пе воі.“ Лу-кіпътврії каре се овічнісеръ а вені аколо, пвтai гъсіа тажнілорз спірітвале каре ле гъсіа жп тімпілз вътражнілорз, ші чеі че ера май вътгнітde сеамъ ші май луптврії амінте се луптърчеса кв ініма запъсать ші кв съфлетвлз плін de дррере de челе че ведеа аколо. Аввдіїле рът луптре-їнітde деморалізасеръ пе тоці, жп локадз постгвлз ера ведіа ші лупвізареа, жп локадз втмілідії креш-тіпешті се ведеа о тажнілорз довітчесаскъ, жп ло-кадз квтърілорз, рягъчівнілорз ші четірії Domпнєешилорз скріптврі, пв ера de кътв настале ші луптврії. Нsтероаселе авері дате de кредінчоші пв май сервіа жп фачері de віне ші спре лупфр-тмседареа локашвлзі Domпвлзі, чі се фъчеа прадъ а впні тікв пвт'п de луптганді, пе квндз въ-тражні ші болнаві цемеа пекътваді ші кіарв ліп-сіді de пжине.

(Ba үрта.)

*) Прозелітв се пвтia ла евреі ачеі че веніа ла кредіндз din алте неамврі